

GYŰJTŐ: BERKENYI EDE

GYŰJTÉS IDEJE: 1965. máj.

TART.: TÖRTÉNETI ADATOK ECSENYBŐL

2 lap

FÖLDRAJZI MUTATÓ: ECSENY

SZAKMUTATÓ: XIV
XI. 3,

Iratgyűjtő

MSZ 5617
PAPIRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

LELTÁROZÁS

ÁTVEZETVE AZ EGYSÉGES LTK. 964-es TETELÉ AOLD

964.

Néprajzi és történelmi adatok

Ecsenyből

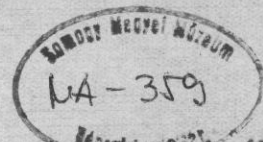
/Berkényi Ede/

IV/11/1

964

RÉSZLETEK AZ ECSÉNYI ÁG; HITV; EVANG; KERESZTÉNY EGYHÁZKÖZSÉG TÖRTÉNETÉBŐL

Irta: Berkényi Ede lelkész

Ecsény története rég elmúlt időkbe nyulik vissza. Egy III. Béla király által 1193-ban a székesfehérvári János lovagok részére kiállított megerősítő levélben az ALHACHIM néven pusztaként szerepel. 1357-ben ECHEN, 1470-ben ECHIN alakban emlékeznek meg róla az oklevelek. 1420-70 között még a székesfehérvári János lovagoké, míg a mai Alsó-Ecsény ebben az időben már a Kéri családé. 1478-ban a Kéri Benedek és Dénes birtokait a Pernesziek birják zálogban. 1480-ban a Fajsziak az urai, akik az itteni birtokrészt a tolnai pálosoknak adományozzák. Az 1536.-dik évi adólajstrom szerint ekkor a toldi pálosok Wárady Tamás, Perneszi Ferenc és Egyed voltak a birtokosai. Az 1574. évi török kincstári jegyzékben csak 7 házzal szerepel. 1580-ban a török adószedő 8 adóköteles házat talál. 1598-99-ben Perneszi András Ecsény földesura. 1733-ban is a Perneszié. 1776-ban még mindig, mint pusztá szerepel, ekkor azonban már Tallián Gábor, Tallián Antal kuriájuk a mostani Schmalt-féle ház volt. Szelesztei Sándor, Rosthy Julianna, Bene János és veje Zoob birtoka / Magyarország vármegyéi/. Az evangélikusok betelepítése az utóbbiak idejére esik. Schöpf Gyula lelkész szerint egy későbbi vizitációs jegyzőkönyv is, amelyet azonban nem sikerült megtalálnom, az 1765. közötti éveket említi, mint a letelepítés idejét, ugyanaz a jegyzőkönyv jekunki említi azt is, hogy elsőnek 25 család telepedett itt le. Hogy kik voltak ezek, arról pontos feljegyzésünk nincs. Anyakönyveinkből mindössze annyi állapítható meg, hogy 1784-ben már a következő családok voltak itt: A Kubik, Krein, Scherer, Pflick, Ádám, Kremer, /Grenker /, Stickl, Wolf, Müller, Berg /Perg/ Ellenberger, Schliszler /Schluszrel / Koch, Raab, Kerk, Bruder, Heiczereder, Rausch, Bennhart, Buchenauer, Londek, Scheib, Ábel, Krizmanics, Streno, Gärtner, Walter, Szomenauer, Fieltenauer, Willhardt, Wiandt, Flog, Fischer, Günther, Lento, Zartl, Götz, Kiefer /Rieffert/ Dechert, Helbst, Gossler, Prontner, Burghart, Schmidt, Wool, Rofrits, Rebel, Haas, Meinhardt, Bruckner, Gesterreicher, Fehlinger, Neelwardt, Wesling, Rötl /Rét/, Hölzl családok. Az említettek nagyjából Tolna és Baranya megye különböző községeiből jöttek ide. A Scherer család Udvariból, a Kock család Belecskáról, a Rausch Hidegkutról, a Benhardt család Majosról, a Fischer család Nagyágról, a Prantrel család Mekényesről, a Scheib család Murgáról, a Decher család Nagyszékelyről, a Mergl család Gyönkről, mások meg a szomszédos Somogydöröcskéről, mint az Ádám, Neinhardt, Stickl, Müller családok, Kötcséről mint Wiandt, Bruder, s a már kihalt Ross, Buchholz, és Popszt családok, Bonnyáról mint a Steger, Szentgáloskérről mint a Wool család. Hogy ezekbe a községekbe honnan jöttek, azt teljes határozottsággal már megállapítani nem lehet. Az egyik verzió szerint Württembergből, ezt említi az egyházközségnek 1897-ben írt rövid története. Egy másik verzió szerint azonban, s ez a valószínűbb nem Württembergből, hanem Hessen Bajor-Pfalz és Észak-Badenből. Az utóbbi mellett szólnak dr. Schmidt Herink a szegedi egyetem filológia tanárának 1828 május 5.-én kelt, s e történet írójához írt következő sorai: Mélyen tisztelt Nagytiszteletű Uram!

Szives fáradozását, mellyel nyelvjárási kérdőívemet méltóztatott kitölteni, nagyon hálásan köszönöm. Ugy látszik, a lakosság nagy része Danstätt Kreuznah és Kaiserlauten közt elterülő vidékről származik. Württembergből csak kevesen jöhettek. A nyelvjárás érdekességére és nagy pontosságára való tekintettel még sokan fognak vele foglalkozni. Köszönetemet megismételve vagyok m.t. Nagytiszteletű urnak alázatos szolgálója

Schmidt Henrik,
Szeged, 1928. május 5.

Szerinte tehát szintén Hessen, Bajor-Phalz és Észak-Badenből jöttek gyülekezeteink első családjai a fent említett községekbe, de emellett szól, hogy ~~kanixax~~ Lentz János esketési adatai közt ezt a megjegyzést is olvassuk: "Ein Hess", nemkülönben a Heppenheimer név is. Heppenheim város az előbb említett vidéken található, s ez a család valószínűleg ettől a városkától kapta a nevét. De jöttek aztán más vidékről. Id. Schmidt Henrik, aki gyülekeztetünk egyik legidősebb és legértelmesebb tagja volt / szül. 1845 +1931/ Azt állítottak, hogy Fischer nevű nagyanyja, kinek utlevelére még jól emlékezett, Szikingenből, mely Dél-Badenben levő Sacking lehet jött Nagyágra és onnan ide. A ma már kihalt Eicher család őse, János, a bibliás ember, ki bibliáját állandóan magával hordozta, Weimárból. A jelenleg Szentgáloskéren lakó Czentoráf család Erfurtból, tehát Thüringiából, illetve Szászországból, az Eifer a Rajna menti Mühlhausenből, tehát Elsásból, a Kehl család valószínűleg a Rajna melletti Kehl városából, sőt akad köztük osztrák is, az Oesterreicher név legalább is emelett szól.

Itt letelepdvén a férfiak, fekete dolmányaikkal, térdig érő rövid vászon nadrágjaikkal, az un. ~~Pisztolen~~-hosen okkal amelyeket télen is hordottak /akkor legfeljebb 3-4-et is felvettek belőlük / alacsony, széles karimájú kalapjaikkal, vállig érő hosszú hajukkal / ez a hosszú hajviselet még Brenn tanító idejében is általános volt, s a tanköteles fixuk közt sem tartozott a ritkaságok közé/. Térdig érő hosszú harisnyájukkal közvetlenül a térd és lábikra közt csatos szíjjal megerősítve, széles orru, nagy csatos cipőjükkel, amelyet ünnepélyes alkalmakkor, s facipőjükkel, amelyet hétköznap viseltek. A nők testhez álló pruslikjukkal, hófehér vállat és a felső kart is betakaró fejkendőjükkel, alatta az un. "maraca-kapp"-jokkal, amelyet abban az időben, sőt egészen a 900-as évekig minden férjes asszony viselt. A mostani "Häubchen" "Katharina Häuphen" Luther feleségének keresztnéve után csak később jött divatba és Somogyzilból származott ide. Valamint főleg ünnepélyes és gyász alkalmakkor hordott fehér és bő kötény, a lányok pedig maguk között virágdiszes "Patscher"-jükkal, ünnepélyes alkalmakkor szépen hátrasímitott és egybefont hajfürtyükkal, amelyet a hajfürtnél valamivel hosszabb színes szalagfüzéssel díszítettek a környékbeli magyarság közt nem kis feltűnést keltettek. Mint teljesen vagyontalan emberek, akiknek azonkívül, amit épp magukkal hozhattak semmijük sem volt, főleg a katolikus Bene uraságnak, akinek Aposvár környékén ~~ixxixix~~ és Tolna megyében volt birtoka. Itt Ecsenyben az evangélikusokkal szemben elég türelmes volt, s az ő vejének Zoobnak a hűbéresei lettek. Mint ilyenek földesuraiktól házhelyeket és kisebb darab szántóföldeket kaptak. A földeket nagyobbrészt szőlővel ültették be, a kapott házhelyekre pedig kicsi egyszoba-konyhából álló szalmafüdeles házakat építettek. Szobáik berendezése az öregek állítása szerint a következőkből állott: Egy-két kékeszöldre festett ágy, az oldaldeszák közepén fehér, illetve világosszürke alap, a beszerzési évszám és a név kezdőbetűivel, egy ugyanilyen színűre festett nagy láda, nagy keményfa asztal a szoba egyik sarkában és egy ugyancsak keményfából készült körbefutó fapaddal, a pad fölött egy tányértartó, az ágyak előtt két-három faragott keményfa szék. A lámpa helye egy csavaron járó, vagy egy a mestergerendára szerelt farudon ide-oda tolható vasmécses, csete-olajjal. Az asztal alatt egy leginkább zöldre festett agyag ~~ívóedény~~, csöccsel, a falba építve egy szekrény, tálak, evőeszközök, só és egyébek részére. Az ajtó mellett nagy cserépkályha, A kályha mögött egy vakablak egy kis hordócskával, amelybe borecetet tettek. A hordócskán levő négysegletes ajtócskán az öreg Schneicker bácsi szerint csak mérges vénasszonyok nézhetek bele. Ivópoharuk és üvegjeik nem lévén, a bort lapos facsutorából és un. "plutzerek"-ből, amelyet tökfajtából készítettek maguknak, itták. Az utóbbit ürmértéknek is használták. Amilyen egyszerűek voltak a szobáik, ugyanolyan egyszerű volt a konyha, mint a fényképen látható füstökonyha az öreg Bitz nénivel.